

NGHIÊN CỨU MỘT SỐ ĐẶC TÍNH NÔNG SINH HỌC CỦA GIỐNG BƯỚI LUẬN VĂN TẠI HUYỆN THỌ XUÂN, THANH HÓA

Vũ Việt Hưng¹, Nguyễn Quốc Hùng¹, Nguyễn Thị Tuyết¹

TÓM TẮT

Giống bưởi Luận Văn là nguồn gen cây ăn quả có múi quý, không những có giá trị kinh tế cao mà còn có giá trị tinh thần đối với đồng bào các dân tộc tại huyện Thọ Xuân, tỉnh Thanh Hóa. Do được trồng từ lâu và trồng một cách tự phát nên sản xuất bưởi Luận Văn còn một số tồn tại. Với mục tiêu góp phần định hướng cho những nghiên cứu để hoàn thiện quy trình trồng và chăm sóc giống bưởi Luận Văn việc điều tra hiện trạng sản xuất và nghiên cứu một số đặc tính nông sinh học của giống bưởi Luận Văn đã được triển khai tại 3 xã trồng bưởi tập trung của huyện Thọ Xuân. Kết quả chỉ ra rằng: Hiểu biết của các hộ trồng bưởi Luận Văn về kỹ thuật canh tác và quản lý vườn còn hạn chế; các biện pháp kỹ thuật cơ bản như: bón phân, cắt tỉa, tưới nước và phòng trừ sâu bệnh hại đã không được áp dụng hoặc áp dụng không đồng bộ. Giống bưởi Luận Văn có một số đặc điểm nông sinh học chính sau: xuất hiện 3 - 4 đợt lộc/năm; tỷ lệ đậu quả ổn định đạt khá cao, khoảng 1%, cao hơn so với một số giống bưởi đặc sản khác; năng suất thực thu trung bình đạt khoảng 127 kg/cây 8 năm tuổi; quả có hình cầu, vỏ quả và tép quả đều có màu đỏ; khối lượng trung bình quả đạt 1,03 kg/quả; số múi/quả là 15,12 múi; số hạt là 139,1 hạt/quả; tỷ lệ phần ăn được đạt trung bình 56,89%; độ brix đạt 12%; hàm lượng đường tổng số đạt 8,55 - 8,57%; axit tổng số đạt 0,47 - 0,59%; hàm lượng chất khô đạt khoảng 12,37 - 13,07% và hàm lượng vitamin C đạt 61,09 - 67,74 mg/100g.

Từ khóa: Hiện trạng sản xuất, bưởi Luận Văn, đặc điểm nông sinh học, giá trị nguồn gen.

1. ĐẶT VẤN ĐỀ

Bưởi Luận Văn là giống bản địa của huyện Thọ Xuân tỉnh Thanh Hóa, là loại trái cây nổi tiếng để tiến Vua thời hậu Lê. Theo các tài liệu về lịch sử của huyện Thọ Xuân, cây bưởi Luận Văn có nguồn gốc ở thôn Luận Văn xã Thọ Xương, diện tích trồng hiện tại ước đạt khoảng 75 ha, được trồng tập trung tại 2 xã Thọ Xương, Xuân Bái và một số xã phụ cận của huyện Thọ Xuân. Do có nhiều đặc điểm quý như: thơm, không the đắng, bảo quản được lâu ngày,... nên giống bưởi này được nhân rộng và trở thành cây ăn quả đặc sản của toàn tỉnh Thanh Hóa. Đặc biệt, khi chín vỏ quả và tép quả bưởi Luận Văn đều có màu đỏ, chín vào dịp Tết âm lịch nên có giá bán cao, mang lại hiệu quả sản xuất cao cho người trồng ở địa phương. Trong những năm gần đây, huyện Thọ Xuân đã có những chủ trương, chính sách hỗ trợ nhằm khuyến khích các hộ nông dân tập trung mở rộng diện tích trồng giống bưởi đặc sản này.

Tuy nhiên, do được trồng từ lâu và trồng một cách tự phát nên sản xuất bưởi Thọ Xuân còn một số tồn tại. Để khai thác và phát triển nguồn gen cây có múi quý này một cách bền vững, cần chỉ ra được những tồn tại chính trong sản xuất, đánh giá được một số đặc điểm nông sinh học nhằm góp phần hoàn thiện quy trình trồng và chăm sóc. Theo hướng

nghiên cứu trên, chúng tôi tiến hành thực hiện đề tài: "Nghiên cứu một số đặc tính Nông sinh học của giống bưởi Luận Văn tại Thọ Xuân, Thanh Hóa". Đây là cũng là một nội dung nghiên cứu thuộc nhiệm vụ: Khai thác và phát triển nguồn gen quý Trảng Định - Lạng Sơn và bưởi Luận Văn - Thanh Hóa.

1.2. Mục đích

2. VẬT LIỆU VÀ PHƯƠNG PHÁP NGHIÊN CỨU

2.1. Vật liệu nghiên cứu

Giống bưởi Luận Văn tại huyện Thọ Xuân, tỉnh Thanh Hóa.

2.2. Nội dung nghiên cứu

- Đánh giá hiện trạng sản xuất giống bưởi Luận Văn.

- Nghiên cứu một số đặc điểm nông sinh học của giống bưởi Luận Văn.

2.3. Phương pháp nghiên cứu

2.3.1. Đánh giá hiện trạng sản xuất giống bưởi Luận Văn

- Các thông tin về diện tích, sản lượng: được thu thập tại các phòng chức năng của huyện Thọ Xuân như: Phòng Nông nghiệp, Hội Nông dân,...

- Đánh giá hiện trạng trồng và chăm sóc bưởi Luận Văn: được thực hiện bằng cách tiến hành điều tra, phỏng vấn trực tiếp các nông hộ trồng bưởi theo mẫu phiếu soạn sẵn của Viện Nghiên cứu Rau quả. Điều tra tại 3 xã có diện tích trồng bưởi tập trung như: Xuân Lam, Xuân Bái, Thọ

¹ Viện Nghiên cứu Rau quả - Viện Khoa học Nông nghiệp Việt Nam

Xương. Mỗi xã điều tra 30 hộ một cách ngẫu nhiên.

2.3.2. Đánh giá các đặc điểm nông sinh học của giống bưởi Luận Văn

- Bố trí thí nghiệm: Việc theo dõi, đánh giá các đặc điểm nông sinh học được thực hiện ở cả giai đoạn cây chưa cho quả (3 năm tuổi) và giai đoạn cho quả (8 năm tuổi). Mỗi giai đoạn theo dõi 5 cây, nhắc lại 3 lần. Các cây theo dõi được chăm sóc theo một nền chung.

- Chi tiêu và phương pháp theo dõi: Theo dõi các chỉ tiêu về hình thái, sinh trưởng, ra hoa, đậu quả, năng suất và chất lượng quả. Theo dõi theo

phương pháp chung cho nghiên cứu cây ăn quả có múi.

- Xử lý số liệu: Số liệu được tính trên Excel.

3. KẾT QUẢ VÀ THẢO LUẬN

3.1. Hiện trạng sản xuất bưởi Luận Văn của huyện Thọ Xuân

3.1.1. Diễn biến về diện tích, sản lượng

Giống bưởi Luận Văn là nguồn gen quý, không những có giá trị tinh thần mà còn có giá trị kinh tế cao đối với người dân tại huyện Thọ Xuân, tỉnh Thanh Hóa. Diễn biến về diện tích, năng suất của bưởi Luận Văn ở một số năm được thể hiện ở bảng 1.

Bảng 1: Diện tích, năng suất, sản lượng bưởi qua các năm

Năm	Diện tích cho quả (ha)	Năng suất bình quân (tấn/ha)	Sản lượng (tấn)
2009	49	9,63	471,87
2010	50	10,08	500,40
2011	55	9,98	548,90
2012	70	11,98	838,60
2013	75	12,40	930,00

Số liệu ở bảng 1 cho thấy:

- Về diện tích: Qua các năm diện tích bưởi ở Thọ Xuân cho quả có xu hướng tăng, diện tích cho quả năm 2013 ước đạt 75 ha.

- Về năng suất, sản lượng: Năng suất, sản lượng bưởi Luận Văn hiện tại nhìn chung là thấp so với tiềm năng của giống, trung bình dao động 9,63 – 12,4 tấn/ha. Với năng suất như hiện tại, sản lượng bưởi Luận Văn chưa đủ đáp ứng được nhu cầu tiêu thụ nội tỉnh.

3.1.2. Tình hình chăm sóc và quản lý vườn bưởi tại các nông hộ

(Nguồn: Phòng Nông nghiệp huyện Thọ Xuân)

Như đã trình bày ở phần trên, năng suất bưởi Luận Văn nhìn chung là thấp so với tiềm năng của giống. Có rất nhiều nguyên nhân dẫn đến hiện tượng trên, một trong những nguyên nhân chủ yếu là việc chăm sóc và quản lý vườn của các nông hộ chưa đầy đủ.

Nhằm đánh giá tình hình chăm sóc và quản lý của các nông hộ trồng bưởi Luận Văn chúng tôi tiến hành điều tra tại 3 xã trồng bưởi tập trung là Xuân Lam, Xuân Bái, Thọ Xương. Kết quả điều tra được thể hiện ở bảng 2.

Bảng 2: Tình hình chăm sóc và quản lý vườn của các hộ trồng bưởi Luận Văn

Biện pháp kỹ thuật và mức độ sử dụng	Tỷ lệ bình quân các hộ sử dụng (%)
1. Phân hữu cơ	
- Không bón	90,00
- Bón từ 20 – 30 kg/cây/năm	10,00
- Bón > 30 kg/cây/năm	0,00
2. Phân vô cơ	
- Không bón	65,50
- Bón từ 1- 2 kg/cây/năm	24,50
3. Phân bón lá	

- Có sử dụng	0,00
- Không sử dụng	100,00
4. Thuốc bảo vệ thực vật	
- Không sử dụng	96,80
- Có sử dụng	3,20
5. Cắt tia, tạo tán	
- Có thực hiện	0,00
- Không thực hiện	100,00
6. Tưới nước	
- Có thực hiện	20,5
- Không thực hiện	79,5

Kết quả điều tra cho thấy:

* Sử dụng phân hữu cơ, vô cơ

Hầu hết các hộ đều không sử dụng phân hữu cơ cho chăm sóc vườn bưởi (90%), số còn lại cũng chỉ sử dụng ở mức thấp. Kết quả điều tra cho thấy ý thức trong việc sử dụng phân hữu cơ cho việc chăm sóc cây bưởi Luận Văn của các nông hộ là rất thấp. Việc sử dụng phân vô cơ phổ biến hơn nhưng cũng có tới 65,50% số hộ được điều tra không sử dụng, số còn lại chỉ bón với lượng 1 – 2 kg phân NPK/cây/năm.

* Sử dụng phân bón lá

Khi không sử dụng đủ lượng phân hữu cơ, vô cơ thì việc sử dụng các loại phân bón lá nhằm bổ sung dinh dưỡng vào các giai đoạn ra hoa, đậu quả của cây là rất cần thiết. Tuy vậy, 100 % số hộ điều tra không sử dụng bất cứ một loại phân bón lá nào cho việc chăm sóc vườn.

* Sử dụng thuốc bảo vệ thực vật và ứng dụng các biện pháp cắt tia

Ngoài việc bổ sung phân bón nhằm đảm bảo nhu cầu dinh dưỡng cho cây thì việc phòng trừ sâu, bệnh hại cũng rất cần thiết cho việc chăm sóc một vườn cây ăn quả nói chung và cây bưởi Luận Văn nói riêng. Kết quả điều tra các nông hộ cho thấy hầu hết các nông hộ trồng bưởi không sử dụng thuốc bảo vệ thực vật (96,8%). Số hộ còn lại cũng chỉ sử dụng khi thấy xuất hiện sâu bệnh hại trên cây. Mặt khác, nhiều nông hộ do không nắm được quy luật phát sinh, phát triển của sâu, bệnh hại cũng như sử dụng không đúng tính năng, liều

lượng thuốc nên hiệu quả sử dụng thuốc bảo vệ thực vật là không cao. Ảnh hưởng của việc này sẽ có thể được giảm bớt nếu các nông hộ thực hiện tốt các biện pháp cắt tia làm giảm cành vô hiệu, giảm sâu bệnh hại, tạo cho cây một thể tán tốt. Tuy nhiên kết quả điều tra cũng cho thấy 100% số hộ được điều tra không thực hiện việc cắt tia cho cây.

* Tưới nước

Cây có múi nói chung, cây bưởi nói riêng là loại cây ưa ẩm nên việc tưới nước là rất quan trọng để duy trì mọi hoạt động của cây. Tuy nhiên có tới 79,5% số hộ được điều tra không thực hiện việc tưới nước, số còn lại cũng chỉ tưới nước khi có những đợt hạn kéo dài.

Như vậy, hiểu biết của các hộ trồng bưởi Luận Văn về kỹ thuật canh tác và quản lý vườn còn hạn chế, các biện pháp kỹ thuật cơ bản như: bón phân, cắt tia, tưới nước và phòng trừ sâu bệnh hại đã không được áp dụng hoặc không đồng bộ. Đây có thể là nguyên nhân dẫn đến hiện tượng bưởi Luận Văn có năng suất chưa cao, vườn cây nhanh suy thoái.

3.2. Một số đặc điểm nông sinh học của bưởi Luận Văn

3.2.1. Đặc điểm hình thái của giống bưởi Luận Văn

Theo dõi một số đặc điểm hình thái cây bưởi Luận Văn trong giai đoạn chưa cho quả và đã cho quả, kết quả được trình bày ở bảng 3.

Bảng 3: Một số đặc điểm hình thái của cây bưởi Luận Văn

Chi tiêu	Cây 3 năm tuổi	Cây 8 năm tuổi
Cao cây (m)	2,07 ± 0,26	8,06 ± 0,54

